

ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ РІВНЯ ВОЛОДІННЯ АНГЛОМОВНИМИ ПРОДУКТИВНИМИ КОМПЕТЕНТНОСТЯМИ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННОГО ПОСІБНИКА

Статтю присвячено проблемі тестового контролю рівня володіння англомовними комунікативними компетентностями у діловому говорінні та письмі при організації самостійної роботи студентів економічних спеціальностей з використанням електронного посібника.

Ключові слова: *тестовий контроль, англомовна комунікативна компетентність, ділове говоріння та письмо, самостійна робота, студенти економічних спеціальностей, електронний посібник.*

Ефективність та надійність оцінки навчальних досягнень студентів у самостійній позааудиторній роботі (СПР) при оволодіння англомовними комунікативними компетентностями (АКК) у діловому говорінні та письмі (ДГП) студентів економічних спеціальностей забезпечуються шляхом контролю. В умовах сучасного вітчизняного ВНЗ контроль є винятковим інструментом керування навчальним процесом та засобом діагностики й оцінки рівня сформованості у майбутніх економістів АКК у ДГП, особливо при організації їх СПР, а тому має бути чітко спланованим та якісно організованим. З огляду на загальнометодичні вимоги щодо реалізації контролю у ВНЗ, на специфіку контролю за опануванням АКК у ДГП як продуктивних видах мовленнєвої діяльності, а також на індивідуально-психологічні особливості студентів економічних спеціальностей, вважаємо доцільним використання комп'ютерних засобів навчання, насамперед, електронного посібника (ЕП) у самостійній роботі.

Варто зазначити, що теоретичні й практичні аспекти організації тестового контролю широко досліджуються в методичі викладання ІМ: визначено його цілі, завдання й функції (L. F. Bachman і A. S. Palmer 1996, A. Hughes 1996, E. H. Гром 1999, О. П. Петрашук 2000, V. J. Janesick 2001, О. Г. Квасова 2009); описано типи й види тестових завдань, а також процедури їх розробки й пілотування (F. Davidson 2002, M. Milanovic 2002, J. Ch. Alderson і M. Cseresznyés 2005, R. Kopriva 2008, G. Fulcher 2009); виокремлено об'єкти тестового контролю рівня сформованості іншомовної комунікативної компетенції в цілому (О. П. Петрашук 2000, Н. Ю. Гутарева 2005, J. Boyle 2007), іншомовної компетенції в говорінні (О. О. Молокович 2001, О. О. Українська 2009). Проте питання розробки системи тестового контролю АКК у продуктивних видах мовленнєвої діяльності з використанням ЕП у СПР студентів економічних спеціальностей поки ще не розглядалось.

Згідно досліджень, контроль з використанням ЕП виступає винятковим інструментом керування навчальним процесом при організації СПР студентів, упорядковуючи й систематизуючи його, та засобом діагностики й оцінки рівня сформованості АКК у продуктивних компетентностях [1; 3; 6; 16; 19; 22-23].

Відтак, **метою** статті є висвітлення особливостей застосування тестового контролю АКК у ДГП при організації самостійної роботи студентів економічних спеціальностей.

Для цього слід вирішити такі **завдання**: 1) розглянути існуючі трактування *контролю* й *тестового контролю*; 2) основні вимоги, які висуваються до контролю рівня володіння АКК у ДГП при організації СПР студентів економічних спеціальностей за допомогою ЕП.

Слідом за вченими, визначаємо *контроль*, як процес визначення рівня знань, навичок, умінь тих, хто навчається, в результаті виконання ними усних і письмових завдань, тестів та формулювання на цій підставі оцінки за певний розділ програми, курсу або періоду навчання [2, с. 52; 9, с. 3; 10, с. 65; 13 та ін.].

Тестовий контроль, завдяки своїй здатності задовольнити основні вимоги, що висуваються до контролю: *об'єктивності, надійності, валідності, практичності та економічності*, є одним із найоптимальніших засобів управління процесом навчання ДАМ [13]. Завдяки ЕП тестовий контроль служить тим засобом зворотного зв'язку, який дозволяє своєчасно отримати необхідну, матеріалізовану в балах інформацію про успішність процесу навчання при СПР, і, за необхідності, внести певні корективи в методику навчання продуктивних видів мовленнєвої діяльності ДАМ.

Зазначимо, що на сьогоднішній день типовою структурою діалогу студента з комп'ютерною програмою в ЕП є: пред'явлення інформації (стимулу) програмою – реакція користувача – реакція програми. Тестове завдання в ЕП складається з кількох "діалогічних єдностей", або кроків програми ЕП.

Мета тестового контролю в ЕП повинна узгоджуватися з метою навчання ДАМ в економічному ВНЗ – навчити студентів користуватися ДАМ як засобом ділового усного та писемного спілкування в типових ситуаціях реального життя майбутнього економіста.

Згідно з О. П. Петрашук, періодичність тестового контролю в ЕП у навчанні продуктивних видів мовленнєвої діяльності ДАМ при організації СПР студентів повинна відбуватися поетапно [13]. Змістом кожного етапу тестового контролю буде виучуваний навчальний матеріал та уміння англомовного ДГП, якими оволодів студент під час навчання, відповідні способи, форми і види тестового контролю. Оскільки якісні та кількісні характеристики цього змісту змінюються в залежності від довжини відрізка навчального процесу, то етапи тестового контролю в ЕП повинні виділятися за критерієм часу, відведеного на опрацювання конкретної дози навчального матеріалу.

Протягом навчального періоду при організації СПР за допомогою ЕП необхідно: забезпечити систематичну самостійну роботу студента в позааудиторний час, здійснюючи регулярний і своєчасний контроль рівня засвоєння матеріалу з ДАМ; поглиблювати мотивуючу, регулюючу та формуючу індивідуалізації та диференціацію навчання з ДАМ; розвивати творчі здібності студента; враховувати особисті потреби студентів у оволодінні АКК у ДГП; підвищувати мотивацію студента до навчання ДАМ за допомогою оцінювання знань; посилювати значення СПР у процесі навчання ДАМ; використовувати дидактичні технології, метою яких є формування механізму самоорганізації і самореалізації студентів; поступово підвищувати рівень автономії студентів, що забезпечується збільшенням можливостей вибору студентами того, що, як та в якому обсязі вивчати для реалізації навчальних цілей і до постановки мети власної самоосвіти самими студентами; здійснювати демократизацію навчання ДАМ.

Розглянемо детально ці аспекти.

Систематичність роботи студентів досягається за рахунок регулярного здійснення заздалегідь запланованих заходів контролю, у тому числі й тестового поточного контролю, протягом усього навчання ІМ у ВНЗ [5; 12; 13]. За В.О. Коккотою, *тестовий контроль* або *тестування* як термін означає у вузькому значенні *використання і проведення тесту* [7, с. 8].

Традиційно тест складається з декількох частин або субтестів, кожен з яких корелює з окремим видом мовленнєвої діяльності [8, с. 190]. У свою чергу, кожний субтест складається з тестових завдань. *Тестовим завданням* називаємо складову одиницю тесту, яка передбачає певну вербальну реакцію тестованого [2; 8-9; 13, с. 79].

Набуття *оціночної функції* поточним контролем підвищує вимоги щодо якості тестових завдань у ЕП, які використовуються викладачем для його здійснення. Також зміцнюється навчальна мотивація студентів, зростає їхня активність, формується відповідальність за результати власної навчальної діяльності, поліпшується якість самостійної роботи, вдосконалюються уміння самоконтролю та самооцінки у студентів. Варто у ЕП значно підвищити вимоги щодо *якості навчального матеріалу* (інформаційної насиченості та професійної цінності текстів: діалогів, монологів, ділової кореспонденції) *при оволодінні АКК у ДГП та матеріалу для створення тестових завдань*.

Невід'ємним складником при організації СПР є застосування в ЕП тестових завдань з високою диференційною здатністю, оскільки це орієнтує на посилення індивідуалізації та диференціації навчального процесу з ДАМ.

При створенні системи тестового контролю з використанням ЕП у навчанні продуктивних видів мовленнєвої діяльності слід враховувати *мотивуючу, регулюючу та формуючу індивідуалізації*, оскільки кожний із видів тестового контролю досліджуваної системи є невід'ємною частиною навчального процесу та логічним завершенням його окремого відрізка.

Так, реалізація *мотивуючої індивідуалізації* тестового контролю за допомогою ЕП у навчанні ДГП полягає у доборі оптимального режиму організації заходів контролю для студентів з інтернальним та екстернальним локусом контролю [18], їх ставлення до навчальної діяльності взагалі та до контролю зокрема.

Слідом за вченими, вважаємо, що у межах мотивуючої індивідуалізації тестового контролю з використанням ЕП для навчання англомовного ДГП урахування інтересів студентів має здійснюватися за двома напрямками [5; 18, с. 27]: у відборі з метою створення тестових завдань з ДГП текстів певної тематики, актуальної з точки зору теперішньої академічної та майбутньої професійної діяльності тестованих; у моделюванні в межах тестових завдань типових для майбутньої професійної діяльності студентів економічних спеціальностей проблемних ситуацій, які б спонукали студентів як до говоріння та письма ДАМ, так і до перевірки результатів власних продуктивних видів мовленнєвої діяльності у процесі безпосереднього виконання цих тестових завдань за допомогою ЕП.

Реалізація *регулюючої індивідуалізації* у процесі навчання ДГП полягає в урахуванні індивідуального рівня сформованості у студентів навичок і вмінь у продуктивних видах мовленнєвої діяльності ДАМ шляхом регулювання рівня складності завдань в ЕП. При створенні тестових завдань в ЕП необхідно враховувати такі прийоми: 1) залучення опосередкованої допомоги в ЕП у вигляді виноску / підказок з поясненнями, вокабуляром до певної ситуації ділового спілкування АМ, наведення прозорих прикладів виконання тестових завдань у поєднанні з їхньою аргументацією / поясненням, оскільки, згідно з програмними вимогами, повинні залучатися тільки автентичні немодифіковані тексти для навчання майбутніх економістів англомовного ДГП [15]; 2) регулювання комунікативної мети ДГП шляхом: варіювання типів і видів тестових завдань в ЕП; впровадження різного рівня складності тестових завдань за рахунок варіювання їхнього змісту; встановлення різних часових обмежень при виконанні тестових завдань.

У контексті реалізації *формуючої індивідуалізації* тестового контролю АКК з ДГП з використанням ЕП варто враховувати не лише наявний рівень сформованості тих чи інших (когнітивних, компенсаторних і метакогнітивних) стратегій у кожного окремого студента, а й рівень розвитку його тестових стратегій [19, с. 38].

Слідом за О. Й. Міхеєвим [11, с. 13], під *тестовими стратегіями за допомогою ЕП* розуміємо певні алгоритми дій в ЕП, необхідні для ефективної підготовки до тестового контролю, виконання як окремих комп'ютерних тестових завдань, так і тесту в ЕП, а також для аналізу власних результатів тестування. Рівень володіння тестовими стратегіями окремим студентом безпосередньо позначається на результативності виконання ним тестів. Тестові стратегії залежно від моменту їхнього застосування у процесі тестування за допомогою ЕП ми умовно, слідом за О. Й. Міхеєвим, розподіляємо на [11, с.13-14]: 1) підготовчі (виконання пробних тестових завдань, ознайомлення з критеріями оцінювання, моніторинг власних результатів виконання пробних тестових завдань, порівняння власних результатів тестування з пропонованими в ЕП (ключами)); 2) виконавські (розуміння завдання, ознайомлення з форматом тесту, вивчення бланку відповіді, пригадування, розмірковування, критична оцінка запропонованих варіантів відповіді, пошук та виправлення помилок, стеження за плином часу, розподіл часу на виконання окремих тестових завдань, ранжування тестових завдань за рівнем складності, стимулювання своєї діяльності, зосередженість на виконанні тесту, розподіл уваги, рефлексія тощо); 3) післятестові (виправлення допущених помилок, робота над уникненням допущених помилок у майбутньому, повторне виконання тестових завдань, порівняння своїх результатів з ключами в ЕП, врахування допущених помилок, аналіз власних тестових стратегій).

Згідно з М. Б. Челишковою, практичну реалізацію формуючої та регулюючої індивідуалізації тестового контролю, вбачаємо в залученні в ЕП окремих прийомів *адаптивних тестів*, оцінки результатів їх виконання, що забезпечують приріст ефективності вимірювання завдяки оптимізації підбору характеристик тестових завдань, їхньої кількості, послідовності та швидкості подачі з урахуванням індивідуального рівня підготовки тестованих [19, с. 51].

Звідси, у ЕП для організації СПР студентів при оволодіння АКК у ДГП пропонується: мінімізація обсягів комп'ютерного адаптивного тесту, скорочення часу його виконання та збереження точності вимірювань; можливість використання того самого адаптивного тесту для груп студентів з різним рівнем підготовки; високий рівень таємності; підвищення мотивації студентів до тестування; порівнюваність результатів тестового контролю з ключами в ЕП.

Застосування прийомів адаптивного тесту при створенні системи комп'ютерного тестового контролю у ДГП вбачаємо у розробці критеріїв оцінки рівня складності кожного окремого тестового завдання з ДГП, у паралельному уточненні процедури визначення ваги окремого тестового завдання, у виокремленні важелів адаптації рівня складності частин тестів з говоріння та письма, у відборі оптимальних варіантів адаптації рівня складності частин тестів з ДГП та у створенні розгалуженого банку тестових завдань.

Отже, перспективу подальших розвідок в обраному напрямку вбачаємо в обґрунтуванні самоконтролю та оцінювання рівня володіння студентами англомовними продуктивними компетентностями у ЕП.

Використані джерела

1. Аванесов В. С. Методологические и теоретические основы тестового педагогического контроля: дисс. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Аванесов Вадим Сергеевич. – М., 1994. – 339 с.
2. Азимов Э. Г. Словарь методических терминов (теория и практика преподавания языков) / Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. – СПб. : Златоуст, 1999. – 472 с.
3. Битешева Г. И. Формирование и контроль иноязычных речевых умений посредством компьютерных обучающих программ: Начальный этап неязыкового вуза : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук : 13.00.02 / Г. И. Битешева. – СПб., 2005. – 22 с.
4. Егорова В. М. Проектирование системы контроля знаний студентов среднего профессионального образования с использованием блочно-модульной технологии : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Егорова Вера Михайловна. – Воронеж, 2005. – 200 с.
5. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Евгений Павлович Ильин. – СПб. : Питер, 2006. – 512 с.
6. Квасова О. Г. Основы тестування іншомовних навичок і вмінь : [навчальний посібник] / Ольга Генадіївна Квасова. – К. : Ленвіт, 2009. – 119 с.
7. Коккота В. А. Лингводидактическое тестирование / В. А. Коккота. – М. : Высшая школа, 1989. – 127 с.
8. Колесникова И. Л. Англо-русский терминологический справочник по методике преподавания иностранных языков / И. Л. Колесникова, О. А. Долгина. – СПб.: Cambridge University Press, Русско-Балтийский информационный центр БЛИЦ, 2001. – 224 с.
9. Кошман И.М. Осуществление контроля при обучении английскому языку с интенсивным применением звукотехнических средств на старшем этапе языкового вуза : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / И. М. Кошман. – К., 1975. – 20 с.
10. Миньяр-Белоручев Р. К. Вопросы теории контроля в обучении иностранным языкам / Р. К. Миньяр-Белоручев // Иностр. языки в школе. – 1984. – № 6. – С. 64–67.
11. Михеев А. И. Тестирование результатов обучения иностранному языку курсантов и студентов вузов : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / А. И. Михеев. – СПб., 2007. – 25 с.

12. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі : [навч. посібник для студентів вузів] / В. М. Нагаєв. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
13. Петрашук О. П. Тестовий контроль у навчанні іноземної мови в середній загальноосвітній школі : [монографія] / О. П. Петрашук. – К. : Вид. центр КДЛУ, 1999. – 261 с.
14. Практический курс методики преподавания: английский, французский, немецкий языки / [П. Н. Бабинская, Т. П. Леонтьева, И. М. Андреасян и др.]. – Минск : Тетра Системс, 2003. – 287 с.
15. Програма з англійської мови для професійного спілкування / [Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок та ін.] – К. : Ленвіт, 2005. – 119 с.
16. Раннева Н. А. Дидактические основы построения тестовой системы контроля (на примере начального этапа обучения русскому языку как иностранному): дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Н. А. Раннева. – Ростов-на-Дону, 2002. – 192 с.
17. Українська О. О. Методика тестування рівня сформованості мовленнєвої компетенції майбутніх викладачів у говорінні французькою мовою : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. – К., 2009. – 300 с.
18. Хьелл Л. Теория личности (Основные положения, исследования и применение) / Л. Хьелл, Д. Зиглер. : пер. с англ. С. Меленевской и Д. Викторовой. – СПб: Питер Ком, 1999. – 608 с.
19. Чельшкова М. Б. Теоретико-методологические и технологические основы адаптивного тестирования в образовании : дисс. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / М. Б. Чельшкова. – М., 2001. – 324 с.
20. Шатилов С. Ф. Методика обучению немецкому языку в средней школе / С. Ф. Шатилов. – М. : Просвещение, 1986. – 222 с.
21. Шухардина В. А. Адаптивные тесты как средство индивидуализации педагогического контроля качества знаний учащихся : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / В. А. Шухардина. – Ижевск, 2002. – 174 с.
22. Common European Framework of Reference for Languages : Learning, Teaching, Assessment. Language examining and test development / [prepared under the direction of M. Milanovic (A.L.T.E.)]. – Strasbourg : Language Policy Division, 2002. – 55 p.
23. Weir C.J. Language testing and validation : an evidence-based approach / Cyril J. Weir. – L. : Palgrave Macmillan, 2005. – 320 p.

Биконя О. П.

ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ УРОВНЯ ВЛАДЕНИЯ АНГЛОЯЗЫЧНЫМИ ПРОДУКТИВНЫМИ КОМПЕТЕНТНОСТЯМИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЭЛЕКТРОННОГО ПОСОБИЯ

Статья посвящена проблеме тестового контроля владения англоязычными коммуникативными компетентностями в деловом говорении и письме при организации самостоятельной работы студентов экономических специальностей с использованием электронного пособия.

Ключевые слова: *тестовый контроль, англоязычная коммуникативная компетентность, деловое говорение и письмо, самостоятельная работа, студенты экономических специальностей, электронное пособие.*

Вуконя О. Р.

TESTING THE ENGLISH PRODUCTIVE COMPETENCES USING AN ELECTRONIC TEXTBOOK

The article deals with the problem of testing future economists' Business English speaking and writing skills while organizing their self-study work.

Key words: *testing, English communicative competence, Business speaking and writing, self-study, students of economy, an electronic textbook.*

Стаття надійшла до редакції 24.05.13